

# Lillåns Intraprenad Trygghetsplan 2018



## Innehållsförteckning

1. Grunduppgifter .....	3
1.1 Verksamhetsformer som omfattas av planen .....	4
1.2 Ansvariga för planen .....	4
1.3 Vår vision .....	4
1.4 Planen gäller från .....	4
1.5 Planen gäller till .....	4
1.6 Läsår .....	4
1.7 Barnens delaktighet .....	4
1.8 Vårdnadshavarnas delaktighet .....	4
1.9 Personalens delaktighet .....	4
1.10 Förankring av planen .....	5
2. Utvärdering .....	5
2.1 Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats .....	5
2.2 Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan .....	5
2.3 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan .....	5
2.4 Årets plan ska utvärderas senast .....	5
2.5 Beskriv hur årets plan ska utvärderas .....	6
2.6 Ansvarig för att årets plan utvärderas .....	6
3. Främjande insatser .....	6
4. Kartläggning .....	6
4.1 Kartläggningsmetoder .....	7
4.2 Områden som berörs i kartläggningen .....	7
4.3 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen .....	7
4.4 Hur personalen har involverats i kartläggningen .....	7
4.5 Resultat .....	8
4.6 Uppmärksammade främjande insatser .....	17
4.7 Analys .....	18
5. Förebyggande aktiva åtgärder .....	19
6. Rutiner för akuta situationer .....	19
6.1 Policy .....	20
6.2 Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling .....	20
6.3 Personal som barn och föräldrar kan vända sig till .....	20
6.4 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn .....	21
6.5 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal .....	22
6.6 Utredningens innehåll .....	22
6.7 Rutiner för uppföljning .....	23
6.8 Rutiner för dokumentation .....	23
6.9 Ansvarsförhållande .....	23
Bilaga Integritetspolicy	

# 1. Grunduppgifter

## Nyheter i diskrimineringslagen

Det finns två lagar som reglerar förskolans arbete inom områdena diskriminering och kränkande behandling. Det är diskrimineringslagen (2008:567) och skollagen (2010:800). Enligt Skollagen skall varje verksamhet årligen upprätta en *plan mot kränkande behandling*. Bestämmelserna i skollagen om åtgärder mot kränkande behandling har inte ändrats och arbetet mot kränkande behandling ska genomföras på samma sätt som tidigare.

Förändringar i diskrimineringslagens tredje kapitel trädde i kraft den 1 januari 2017. En nyhet är att alla diskrimineringsgrunder omfattas när det gäller kraven på arbetsgivares och utbildningsanordnares aktiva åtgärder. Man anger även att arbetet med åtgärderna ska bedrivas fortlöpande och i fyra steg; *undersöka, analysera, åtgärda, och utvärdera*. Dessutom ersätts dagens krav på planer med ett allmänt skriftligt krav på dokumentation av alla delar av arbetet.

Örebro kommuns trygghetsgrupp har slagit fast att det under läsåret 17/18 är fritt för förskolor och skolor i kommunen att dokumentera arbetet mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling i ett gemensamt dokument, utifrån den mall som skapades för 16/17 men med några tillägg med anledning av den nya diskrimineringslagen.

Att vi inte gör större förändringar i år beror på att vi avvaktar vad DO och skolverket kommer att ge ytterligare för direktiv. DO väljer att stänga ner verktyget planforskolan.se (30 juni 2018) och i år har Skolverket tagit bort de allmänna råd om hur arbetet ska gå till i förskola och skola och kommer inte heller att ta fram nya allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling under 2017. Anledningen till det är att Skolverket avvaktar besked om det förslag som finns om att flytta bestämmelserna i diskrimineringslagen som rör skolan till skollagen. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018 (Bättre skydd mot diskriminering, SOU 2016:87).

Däremot kommer information och vägledning om arbetet mot kränkande behandling finnas på skolverket.se. Skolverket kommer att omarbete stödmaterialet ”Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot trakasserier och kränkningar”. Stödmaterialet kommer att handla om arbetet mot kränkande behandling och publiceras i digital form hösten 2017.

Information och vägledning om nya diskrimineringslagen finns på [Diskrimineringsombudsmannens \(DO\) webbplats](http://www.do.se/globalassets/stodmaterial/nya-bestammelser-for-forskola-skola.pdf) och där på <http://www.do.se/globalassets/stodmaterial/nya-bestammelser-for-forskola-skola.pdf>.

## **1.1 Verksamhetsformer som omfattas av planen**

Verksamheter som omfattas av denna plan är förskolorna i Lillåns Intraprenad. Varje förskola specificeras under respektive diskrimineringsgrund.

## **1.2 Ansvariga för planen**

Förskolechefer i samarbete med specialpedagoger samt utvecklingsgruppen ICDP, Vägledande samspel.

## **1.3 Vision Lillåns Intraprenad**

På vår förskola ska alla barn känna sig trygga och bli respekterade för den de är oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. På vår förskola ska inget barn bli diskriminerat, trakasserat eller utsatt för kränkande behandling.

## **1.4 Planen gäller från**

1:a januari 2018

## **1.5 Planen gäller till**

31:a december 2018.

## **1.6 Läsår**

Januari 2018 – december 2018.

## **1.7 Barnens delaktighet**

Pedagogerna har tillsammans med barnen genomfört trygghetsvandringar för att kartlägga vad barnen upplever som otrygga platser på förskolan.

## **1.8 Vårdnadshavarnas delaktighet**

Vårdnadshavarna deltar i samtal om barnets trivsel och trygghet på utvecklingssamtalen.

## **1.9 Personalens delaktighet**

Pedagogerna har i sina arbetslag reflekterat utifrån frågeställningar kring de olika diskrimineringsgrunderna. I det arbetet har vi använt oss av frågeställningar hämtade från DO:s material planforskola.

## 1.10 Förankring av planen

1. Ett remissunderlag går ut till Ledarforum (förskolechefer, specialpedagog, ateljérista) samt utvecklingsgruppen ICDP, vägledande samspel under december 2017.
2. Planen verkställs och trygghetsplanen publiceras på Unikum och på Örebro kommuns hemsida.
3. Arbetslagen läser in sig på underlaget samt beslutar om främjande och förebyggande insatser på avdelningen januari 2018.
4. Främjande insatser och förebyggande åtgärder lyfts vid ett av arbetslagets handledningstillfällen (med förskolechef, ateljérista, specialpedagog) på reflektionstid.
5. Pedagoger i utvecklingsgruppen ICDP Vägledande samspel stämmer av med arbetslagen på respektive förskola hur arbetet fortgår under april månad.
6. Vårdnadshavare informeras om Trygghetsplanen vid utvecklingssamtal.
7. Trygghetsplanen utvärderas enligt årshjulet.

## 2. Utvärdering

De främjande insatserna och de förebyggande åtgärderna utvärderas i juni 2018. Trygghetsplanen utvärderas i oktober 2018.

### 2.1 Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Trygghetsplanen har inte utvärderats i verksamheten.

### 2.2 Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Endast Ledarforum (förskolechefer samt specialpedagoger) deltog i utvärderingen.

### 2.3 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Föregående plan bygger inte på en genomförd kartläggning med delaktiga pedagoger, barn och föräldrar. Ledarforum beslutar att genomföra en kartläggning i verksamheten under våren 2017.

### 2.4 Årets plan ska utvärderas senast

Oktober 2018.

## 2.5 Beskriv hur årets plan ska utvärderas

De främjande insatserna och de förebyggande aktiva åtgärderna utvärderas i respektive arbetslag under juni 2018. Trygghetsplanen utvärderas i Ledningsgrupp samt utvecklingsgrupp ICDP under oktober månad.

## 2.6 Ansvarig för att årets plan utvärderas

Förskolechefer i samarbete med specialpedagoger samt utvecklingsgruppen ICDP, Vägledande samspel.

# 3. Främjande insatser

Verksamhetens främjande insatser

- Utbildningsinsatser i ICDP
- Kompetensutveckling i pedagogiskt arbete
- Reflektionstid 2 tim., i veckan/avdelning
- Arbete kring kränkning och diskriminering, hur kan vuxnas kränkning av barn se ut, hur kan barn kränka varandra, reflektion och samtal på APT och reflektionstid.
- Arbete kring våra värdeord trygghet, mångfald, inflytande, delaktighet, kommunikation, lustfyllt lärande
- Konsultation kring bemötande och förhållningssätt med specialpedagog
- Tvärgruppsarbete utifrån dilemman med specialpedagog och förskolepsykolog
- Handledning utifrån behov
- Uppföljning och utvärdering enligt årshjulet

Varje avdelning har ytterligare beslutat om främjande insatser specifika för deras arbete. Se ”Främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och kränkande behandling” dokumenterat på respektive avdelning.

# 4. Kartläggning

Syftet med en kartläggning är att identifiera risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i verksamheten. De problem- och riskområden som ni har identifierat ska ligga till grund för planeringen av de åtgärder som ska genomföras för att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Kartläggningen bör inte bara omfatta förekomsten av trakasserier och kränkande behandling utan även en översyn av den egna organisationen på såväl individ-,

grupp- och verksamhetsnivå. Verksamheten kan genom sin organisation, regler, gruppindelningar, schemaläggningar och andra inslag oavsiktligt medverka till att diskriminering uppstår. Rutiner och regler behöver därför ses över för att minimera risken för att det uppstår strukturer som bidrar till diskriminering.

Kartläggningen ska omfatta samtliga diskrimineringsgrunder. Olika diskrimineringsgrunder kan samverka och förstärka utsatthet för exempelvis diskriminering.

Både de anställda och barn bör involveras i kartläggningsarbetet. Med tanke på barnets ålder är det lämpligt att även föräldrarna är med i arbetet.

## 4.1 Kartläggningsmetoder- undersökning av risker och hinder

Arbetslagen har arbetat med kartläggningsmetoder som observationer, reflektioner, samtal med barn och vårdnadshavare samt trygghetsvandringar med de äldsta barnen.

## 4.2 Områden som berörs i kartläggningen

- Kränkande behandling
- Kön
- Könsidentitet eller könsuttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

## 4.3 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

Barn har gått trygghetsvandringar med pedagogerna. Vårdnadshavarna deltar i samtal om barnets trivsel och trygghet på utvecklingssamtalen.

## 4.4 Hur personalen har involverats i kartläggningen

Pedagogerna har reflekterat i arbetslagen utifrån frågeställningar kring våra diskrimineringsgrunder. Pedagoger har gått trygghetsvandringar med barn.

Utvecklingsgruppen ICDP, Vägledande Samspel, har ansvarat för att organisera kartläggningsarbetet. Specialpedagoger har sammanställt kartläggningsmaterialet.

## 4. 5 Resultat

### Funktionsnedsättning

#### Bettorps förskola

- Fysisk tillgänglighet- lokalerna är inte anpassade för personer med hörselnedsättning eller syn-nedsättning. Utrymmet är begränsat vid toaletter och hall. Trösklar finns på flera ställen vilket är hindrande för personer med nedsatt rörelseförmåga och personer som är rullstolsburna.
- Verksamheten bör vara observant på om lokalerna är anpassade för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, att det finns miljöer där en kan dra sig undan eller att det finns utrymmen där barnet kan vara i mindre konstellationer.
- Social tillgänglighet- barn kan uttrycka verbalt att de inte vill sitta bredvid en kamrat med funktionsnedsättning eller hålla en kamrat med funktionsnedsättning i handen. Barn med funktionsnedsättning kan bli föremål för andra barns kommentarer och frågor.
- Föräldrar till barn med funktionsnedsättning kan önska att barnet inte deltar i vissa delar av förskolans verksamhet utifrån att de känner oro för sitt barn.
- Barn som återkommande hamnar i sammanbrott löper större risk att bli kränkta av vuxna än andra barn.
- Tillgänglighet på grund av ekonomiska ramar alternativt bristande förståelse hos ledning kring barn som återkommande hamnar i sammanbrott kan medföra bristande resurstilldelning i dessa grupper.
- Tillgänglighet information- vår informationsportal på internet, Unikum kan vara svårtillgänglig för personer med annat modersmål än svenska och för personer med dyslexi eller annan funktionsnedsättning.

#### Klockarängens förskola

- Fysisk tillgänglighet- lokalerna är inte anpassade för barn som har behov av eget utrymme/mindre barngrupp för återhämtning och lärande.
- Tillgänglighet pga. Bristande kompetens- pedagoger uttrycker behov av utökad kompetens för att möta barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

#### Klöverängens förskola

- Fysisk tillgänglighet- i matsalen är det trappsteg upp till matserveringen, vilket utesluter att personer som är rullstolsburna kan ta mat själva.
- Hörselslinga finns endast på tre av fem avdelningar.



- Ljudmiljön i framförallt matsal kan begränsa möjligheten till delaktighet för barn med hörselnedsättning.
- Verksamhet som inte kan anpassas- t.ex. skogsutflykter där barn med rörelsehinder kan ha svårt att delta eller inte kan delta alls leder till att pedagoger ställs inför dilemman att avgöra vems behov som får styra, gruppens eller individens?

#### Lillåns förskola

- Fysisk tillgänglighet - lokalerna är inte anpassade för personer med hörselnedsättning eller syn-nedsättning. Utrymmet är begränsat vid toaletter och hall och toaletterna är inte handikappanpassade. Trösklar finns på flera ställen vilket är hindrande för personer med nedsatt rörelseförmåga och personer som är rullstolsburna.
- Social tillgänglighet- insatser som nära stöd kan upplevas utpekande beroende på hur pedagogerna förhåller sig.

### Religion eller annan trosuppfattning

#### Bettorps förskola

- Svenska traditioner och kristendom är norm i verksamheten - andra traditioner och religioner får inte samma utrymme.
- Frågor kring religion och annan trosuppfattning ges lite utrymme i verksamheten.

#### Klockarängens förskola

- Religion och andra trosuppfattningar uppmärksammas inte på förskolan.

#### Klöverängens förskola

- Förskolan deltar i påsk-vandring och julspel som arrangeras av svenska kyrkan. Inga andra religioner eller trosuppfattningar representeras på det viset.

#### Lillåns förskola

- Svenska traditioner och kristendom är norm i verksamheten - andra traditioner och religioner får inte samma utrymme.
- Frågor kring religion och annan trosuppfattning ges lite utrymme i verksamheten.
- Bristfällig kompetens om religion och andra trosuppfattningar bidrar till att samtal inte förs i verksamheten.
- Förskolan deltar i påsk-vandring och julspel som arrangeras av svenska kyrkan. Inga andra religioner eller trosuppfattningar representeras på det viset.

- Barn kan uttrycka sig nedlåtande verbalt till barn som har en annan religion eller trosuppfattning som t.ex. bär slöja eller äter annan kost.

## Sexuell läggning

### Bettorps förskola

- Heterosexualitet framställs som norm. Pedagogerna är inte medvetna om/ att det finns hbtq personer inom föräldragruppen.
- Pedagoger kan utgå ifrån heterosexuella normen i samtal med barn- exempel Lisa säger, jag vill gifta mig med Anna, pedagog rättar och säger, nej du ska väl gifta dig med en pojke.

### Klockarängens förskola

- Heterosexualitet framställs som norm. Pedagogerna är inte medvetna om/ att det finns hbtq personer inom föräldragruppen.
- Pedagogerna talar om vårdnadshavare som mamma och pappa.
- Heterosexualitet framställs som norm i barnens lek i och med att de kan påtala att en inte kan ha två mammor eller två pappor i en familjelek.

### Klöverängens förskola

- Barn utgår från heterosexuella normen, om en flicka säger att hon är kär i en flicka kan ett annat barn rätta och säga nej du ska vara kär i en pojke.
- Pedagoger och barn benämner familjeleken utifrån heterosexuella normen, mamma pappa barn.
- Litteratur utgår från heterosexuella normen.

### Lillåns förskola

- Heterosexualitet framställs som norm. Pedagogerna är inte medvetna om/att det finns hbtq personer inom föräldragruppen.
- Pedagogerna talar om vårdnadshavare som mamma och pappa.

## Ålder

### Bettorps förskola

- Delar in barnen i grupper och utgår ifrån ålder när barnen delas in, därmed kan barnen finna sig ingå i grupp som de antingen vill/inte vill ingå i.
- Uteslutande från aktiviteter utifrån ålder.
- Tonläge på rösten, mjukare eller hårdare ton utifrån ålder.

- Barn kan utesluta barn från vissa lekar utifrån ålder, ”du är för liten, du kan inte”.
- Barn förväntar sig att barn ska klara av vissa aktiviteter utifrån ålder. ”Jag är stor jag går på toa, du är liten och har blöja”.
- Pedagogerna bedömer behovet av stöd utifrån ålder.

#### Klockarängens förskola

- Uteslutande från aktiviteter utifrån ålder.
- Vissa föremål eller lekar har barnen inte tillgång till utifrån ålder, att en betraktas som för liten eller för stor.

#### Klöverängens förskola

- Delar in barnen i grupper och utgår ifrån ålder när barnen delas in, därmed kan barnen finna sig ingå i grupp som de antingen vill/inte vill ingå i.
- Nedsättande kommentarer som anspelar på olika kompetenser utifrån barnets ålder, du som är stor, du är inte liten längre.
- Pedagogerna förväntar sig att barnet ska klara av vissa aktiviteter utifrån ålder, ”du ska väl inte sitta på pottan, du är stor och ska sitta på toaletten”.
- Rutinsituationer, såsom påklädning och matsituation där pedagog utför åt barnet för att en inte har tilltro till att barnet har förmåga att klara av det utifrån ålder eller att stress och tid påverkar att en inte låter barnet utföra.

#### Lillåns förskola

- Barn kan uteslutas från aktiviteter utifrån ålder för att pedagoger ser de yngre barnen som en homogen grupp.
- Vissa föremål eller lekar har barnen inte tillgång till utifrån ålder, att en betraktas som för liten eller för stor.

## Kön

#### Bettorps förskola

- Uteslutning - utifrån kön, genom ordval, blickar, tonfall och kroppsspråk.
- Tonfall- i rösten, hur en låter när en talar med barnen, befäster de traditionella könsrollerna.
- Klädsel- att klädsel uppmärksammas utifrån traditionella könsroller, att vissa plagg endast är till för killar och vice versa. Klädsel uppmärksammas mer för att en är flicka.

### Klockarängens förskola

- Klädsel- att klädsel uppmärksammas utifrån traditionella könsroller, att vissa plagg endast är till för killar och vice versa. ”Killar kan inte ha rosa”.
- Ordval- att pedagoger använder olika ord till olika kön, söt fin, gullig, tuff, cool, kan upprätthålla traditionella könsroller ”duktig flicka”, ”tuff kille”.
- Tillgång till utrymme- barn kan bli uteslutna från vissa utrymmen utifrån kön ”Här inne får bara flickor leka”.
- Barn kan pröva sina funderingar på varandra genom att använda stereotyper i lek och samtal.
- Föräldrar kan uttrycka könstraditionella uppfattningar i dagliga möten på förskolan.

### Klöverängens förskola

- Toaletsituationen- är en situation där barn är utlämnade. Pedagoger behöver vara särskild uppmärksam på att barnets integritet upprätthålls. Exempelvis att det inte finns möjlighet att stänga om sig eller att en får hjälp av en pedagog en inte känner. Barn kan bli kontrollerad av pedagog om barnet har kissat eller bajsat både i blöja och i toaletten. Det kan även förekomma att blöja kontrolleras i barngruppen.
- Ordval- kan upprätthålla traditionella könsroller, ”duktig flicka”, ”tuff kille” t.ex.
- Val av aktivitet- pedagoger kan föreslå aktiviteter utifrån traditionella könsroller.

### Lillåns förskola

- Förminskad utifrån kön- ”Du kan inte för du är...”, ”bara flickor/pojkar kan leka...”.
- Leksaker- att inte få tillgång till alla leksaker eller bara vissa utifrån kön.
- Hjälps och stöd- att barn får olika mycket hjälp i olika situationer pga. att pedagoger tillskriver barn olika egenskaper, och olika kompetens utifrån kön.
- Talutrymme- i samtal i grupp kan talutrymmet fördelas olika utifrån kön. Barn kan få olika tillgång till nära samtal utifrån kön.
- Lekar- barn kan få olika förtroenden i lek, samspel och ansvarssituationer utifrån kön.
- Uppmärksamhet och bekräftelse- barn kan få mer eller mindre bekräftelse och uppmärksamhet utifrån kön.
- Förebilder- avsaknad av manliga förebilder på förskolan då personalgruppen endast består av kvinnor.

## Etnisk tillhörighet

### Bettorps förskola

- Området- stor risk att det svenska ses som norm då flera etniciteter inte finns representerade.
- Nedsättande kommentarer utifrån etnicitet som inte uppfattas som normen.
- Barn, personal och föräldrar kan peka ut barn som annorlunda pga. klädsel, religion och traditioner.

### Klockarängens förskola

- Området- stor risk att det svenska ses som norm då flera etniciteter inte finns representerade.
- Nedsättande kommentarer utifrån etnicitet som inte uppfattas som normen.
- Språk-negativ uppmärksamhet för att barnet inte upplevs kunna uttrycka sig korrekt på svenska.

### Klöverängens förskola

- Etnisk majoritet styr normen i verksamheten.

### Lillåns förskola

- Området- stor risk att det svenska ses som norm då flera etniciteter inte finns representerade.
- Etnisk majoritet styr verksamheten, såsom i matsituationer, toaletsituation och traditioner.
- Ordval-nedsättande kommentarer och frågor som kan uppfattas stötande.
- Litteratur- är inte uppdaterad, visar inte på olika etniciteter. Risken är att den litteratur som finns blir för homogen.

## Könsidentitet/Köns-uttryck

### Bettorps förskola

- I vardagligt tal använder vi pojke/flicka utifrån vilket kön barnet har, vilket minskar möjligheten att uttrycka annan könsidentitet.

### Klockarängens förskola

- Att pedagoger delar på gruppen av barn utifrån kön utan något medvetet syfte.

- Att pedagoger gör skillnad på leksaker och material utifrån traditionellt kön.
- Att pedagoger benämner utklädningskläder som tillhörande pojkar respektive flickor.
- Uppmärksammade normer och förväntningar utifrån traditionella könsuttryck och könsidentitet. På förskolans maskerad kommer barnen utklädda till prinsessor/pirater utifrån kön. Annat exempel, när barnet uttrycker på förskolan att hen vill vara lucia som inte är inom normen för det könstraditionella och sedan kommer utklädd till tomte.

#### Klöverängens förskola

Inget underlag.

#### Lillåns förskola

- Uppmärksammade normer och förväntningar utifrån traditionella könsuttryck och könsidentitet- framförallt äldre litteratur som förekommer på förskolan kan ge uttryck för stereotypa normer kring könsidentitet och könsuttryck.
- Samhällsperspektiv-normen i samhället är två kön och det medför att vi benämner barnen kille och tjej vilket kan leda till att de barn som inte känner sig som kille eller tjej kan uppleva utanförskap.
- Rollek- att barnet blir hänvisad till en speciell roll utifrån kön.

### Sexuella trakasserier

#### Bettorps förskola

- Vid rutiner som toalettbesök är barn utsatta då de klär av sig tillsammans med andra barn eller om pedagoger är närvarande som inte är kända för barnen.
- Barn kan utsätta andra barn i lekar exempelvis doktorslekar.
- Barn vill undersöka varandra men de kan ha svårt att veta var gränsen går.
- Pedagoger kan förringa negativa beteenden genom att förklara det som känslouttryck, Kalle tar Lisas mössa och pedagogen beskriver det som att Kalle är säkert kär i dig Lisa

#### Klockarängens förskola

- Vid rutiner som toalettbesök är barn utsatta då de klär av sig tillsammans med andra barn eller om pedagoger är närvarande som inte är kända för barnen.
- I rollek/doktorslek vill barnen undersöka men vet inte riktigt var gränsen går.
- Lek kan pågå bakom stängda dörrar eller i utrymmen där pedagoger inte vistas som kan leda till känsliga situationer.

### Klöverängens förskola

- Pedagoger respekterar inte barns integritet exempelvis att de inte ges möjlighet att stänga om sig vid toalettbesök.
- Rutinsituationer där barn är särskilt utelämnade är toalettbesök och blöjbyte.

### Lillåns förskola

- Barns nyfikenhet kan inkräkta på barns integritet i situationer där en klär av sig tillsammans med andra, t.ex. toalettsituation.
- Barn vill undersöka varandra men de kan ha svårt att veta var gränsen går.
- Det kan finnas risk för att äldre barn utsätter yngre barn.

## Trygghetsvandring

Pedagogerna har samtalat med de äldre barnen på förskolan kring trygghet och identifierat otrygga platser tillsammans med dem.

### Bettorps förskola

Inget underlag.

### Klockarängens förskola

De här platserna har barnen identifierat som otrygga.

### Fysisk innemiljö

- Toaletten: kompisar kan titta in fast en inte vill, det blir mörkt och otäckt om dörren går igen och lampan inte är tänd. Det är jobbigt att stå i kö, vänta på sin tur, det är många som knuffas.
- Hall/entré: barn når inte det som ligger för högt upp på hyllan. Det är trångt, barn känner sig i vägen.

### Psykosocial innemiljö

- Platser på avdelningen där det blir trångt eller högljutt upplevs som otrygga. Barn upplever att pedagogerna inte är tillgängliga på de platserna.
- Plats där barn leker och pedagoger endast går förbi.
- Platser där det är mycket saker/material upplever barn att det är svårt att välja aktivitet och att det är stökigt.

### Fysisk utemiljö

- Byggsidan: Plats där byggmaterial finns tillgängligt och plankor kan trilla ner i huvudet på barn.
- Gavelsida: Plats där stora plaströr kan trilla på barn. Bollar kan också träffa barn i ansiktet.

- Bollsida: Plats där det finns fotbollsmål, vassa skruvar kan tränga ur träet.
- Förråd: Det kan ramla ner leksaker i förrådet från hyllorna. En kan klämma sig i dörren till förrådet.
- Ramla ner från gunga eller klätterställning.
- Cykelsida: En kan bli påkörd på cykelsidan. En kan snubbla på stenarna. En kan ramla ner från bro och slå i stenar.
- Framsida: Det kan finnas taggar på buskarna och brännässlor.

#### Psykosocial utemiljö

- Gavelsidan: barn upplever att det inte alltid finns vuxna tillgängliga och att det är trångt.
- Cykelsidan: Det finns skymda platser, barn upplever att de kan bli bortglömda och kan ha svårt att se en vuxen.
- En kan också bli puttad av kompis i klätterställning.
- Det är otäckt om dörren går igen på förrådet.

#### Klöverängens förskola

De här platserna har barnen identifierat som otrygga

#### Fysisk innemiljö

- Matsalen: Inte så många roliga saker. Känns inte så bra i magen för det är inte så många kompisar här sent på eftermiddagen.
- Toaletten: Det är för få toaletter. För få bilder.

#### Psykosocial innemiljö

- Stora rummet: Inte så roliga saker och material. Skrikigt och för mycket saker. Fler små barn än stora.

#### Fysisk utemiljö

- Cykelförråd: ifall barn är där inne ensamma, de kan bli instängda.

#### Psykosocial utemiljö

- Bakom kullarna: barn upplever att det är otäckt om de inte ser någon vuxen.
- Inhägnat vattendräneringshål: Barn funderar på vad det är för något. Ett barn säger ”det är arga hålet”.

#### Lillåns förskola

De här platserna har barnen identifierat som otrygga.

#### Fysisk utemiljö

- Plats på gården där barn upplever att de är färre pedagoger som rör sig och det uppstår konflikter mellan barn.



Psykosocial utemiljö

- Barn upplever att pedagoger samlas centralt på gården.

## 4.6 Uppmärksammade främjande insatser

Barnen pratar positivt om platser där de leker utan vuxna, där de vuxna finns i närheten. Att pröva utan vuxna men med vissheten om att de finns när en behöver dem.

Pedagoger tänker på och uppmärksammar att de bör skapa platser där barn kan få vara i lugn och ro. Pedagoger tänker på trygghetszoner när de möblerar avdelningen så att de inte skapar otrygga platser, alltså platser där vuxna inte vistas eller finns tillgängliga.

Pedagogerna arbetar kring mångfald, för att ta tillvara alla människors olikheter och visa på att det är positivt och utvecklande. Pedagoger arbetar medvetet med val av litteratur för att visa på mångfald.

Religion och andra trosuppfattningar uppmärksammas på förskolan utifrån barnens existentiella frågor.

Pedagoger anpassar bemötande och aktiviteter till barns kompetens istället för barns ålder.

I kartläggningmaterialet uttrycker pedagogerna ett främjande förhållningssätt med ord som dialog, uppmuntran, inlyssnande, nyfiken och medvetenhet.

Arbetet med trygghetsplanen har skapat utrymme för reflektion och möjliggjort en högre medvetenhet i verksamheten kring bemötandefrågor.

Pedagogerna och barn levandegör verksamhetens värdeord i sitt arbete tillsammans. Samtalar om begreppens betydelse och hur vi är och gör tillsammans.

Pedagogerna är uppmärksamma på språkbruk t.ex. att ”leka familj” istället för ”mamma, pappa, barn”.

Pedagogerna uppmärksammar att fördela det psykosociala utrymmet genom att arbeta med barnen i mindre grupper och genom att strukturera samtal, fördela ordet, arbeta med turtagning och att lyssna till varandra.

## 4.7 Analys

I kartläggningmaterialet är det återkommande att en inte ser att förskolan har rutiner som missgynnar utifrån diskrimineringsgrunderna. Endast toalettsituationen har uppmärksammats utifrån diskrimineringsgrunden sexuella trakasserier. Utifrån att rutiner och strukturer är situationer där missgynnande brukar vara vanligt förekommande bör verksamheterna titta över den frågan mer nogsamt. Trygghetsplanen blir på så vis ett konkret verktyg i det åtgärdande förändringsarbetet.

Barnen pratar negativt om miljöer där det är trångt, stökigt och hög ljudnivå. Kapprum, stora rum och toaletten ges som exempel. Toaletten är också en plats där barnen beskriver att deras personliga integritet blir inkräktad på genom att toalettdörren inte går att stänga, genom att någon öppnar den när en vill vara ifred och genom att en kan bli petad och putad i kön utanför toaletten. Barnen uttrycker ett behov av att kunna välja mindre sammanhang vilket främjas av struktur, arbete i mindre grupper och i den faktiska möbleringen av rummet. **Verksamheten behöver se över och vidta åtgärder kring toalettsituationen.**

Det kan finnas en förväntan hos pedagogerna att barnet alltid kan använda sin fulla kompetens och barnet ges därmed inte utrymme att gå emellan kompetenserna. Exempel: Pedagog säger till ett barn som brukar gå på toaletten men vill gå på pottan ”du ska väl inte sitta på pottan, du som kan sitta på toa”.

I kartläggningmaterialet beskriver pedagogerna att de testat barn, t.ex. att barn får prova att klippa och när det inte går plockar en undan saxar. Verksamheten bör vara uppmärksamma på att vi utmanar barn med aktiviteter anpassade utifrån individuell förmåga och inte förvänta oss att kompetenser utvecklas utifrån ålder.

Pedagogerna har uppmärksammat att det etniskt svenska framhålls och ses som norm i förskolan. Analysen blir att det är ett utvecklingsområde och vi bör skapa en större medvetenhet om att det är så och hur vi kan medverka till en större öppenhet.

Även religion och andra trosuppfattningar är ett utvecklingsområde då flera avdelningar har uttryckt att det är ämnen en inte samtalar om på förskolan. Pedagogerna uttrycker sig liknande om sexuell läggning. Orsaker som anges är att det i verksamheten inte finns barn med religion, trosuppfattning eller vårdnadshavare med sexuell läggning utanför normen som råder i verksamheten. Förskolans uppdrag är dock att erbjuda barnen en allsidig och saklig verksamhet.

Verksamheten ska syfta till att barnens förmåga till empati och omtanke om andra utvecklas, liksom öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Barns behov av att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor med andra ska stödjas. (Lpfö 98 s.4)

Förskolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Varje barn ska ges möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna. Delaktighet och tilltro till den egna förmågan ska på så vis grundläggas och växa. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna lämna sina barn till förskolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen. (Lpfö 98 s.5)

Samtliga pedagoger i verksamheten påtalar att kränkningar kan förekomma i alla situationer, miljöer och mellan alla människor i verksamheten. Toaletsituationen har dock identifierats som en situation som kräver särskild uppmärksamhet.

Kartläggningmaterialet visar på barns förmåga att uttrycka sig om trygga och otrygga fysiska och psykosociala situationer och platser. Kartläggningen synliggör att pedagogerna startar upp en reflektionsprocess om hur de praktiskt kan använda sig av barns berättelser som ett led i trygghetsarbetet.

## 5. Förebyggande aktiva åtgärder

Utifrån att pedagogerna i kartlägningsarbetet identifierat barn som återkommande hamnar i kaos och sammanbrott som barn som riskerar att i högre utsträckning missgynnas, startas under våren 2018 en utbildning i lågaffektivt bemötande.

En särskild integritetspolicy upprättas för att uppmärksamma risker och förebygga situationer där barnen kan bli utsatta för kroppsligt ofredande.

Konsultation med specialpedagog vid uppmärksammade risker i enskilda barnärenden.

Varje avdelning har ytterligare beslutat om förebyggande åtgärder specifika för deras arbete. Se ”Främjande insatser och förebyggande aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och kränkande behandling” dokumenterat på respektive avdelning.

## 6. Rutiner för akuta situationer

Planen ska innehålla rutiner för hur förskolan ska agera när någon i personalen får reda på att ett barn kan vara utsatt för trakasserier eller kränkande behandling. Det saknar betydelse vem i personalgruppen som får kännedom och på vilket sätt det sker.

Utredningsskyldigheten gäller inte bara när det drabbade barnet eller barnets föräldrar informerar förskolan. Förskolan måste även agera när informationen kommer från andra barn, när anmälan sker anonymt eller om någon från

förskolans personal blir vittne till en situation som skulle kunna vara kränkande för ett barn.

Det är viktigt att det enskilda barnets upplevelse av det inträffade är utgångspunkten för utredningen kring vad som hänt. Även föräldrarnas synpunkter på det inträffade behöver beaktas. En utredning bör allsidigt belysa vad som inträffat och analysera orsakerna till händelsen. Utredningen ska omfatta både den som upplever sig trakasserad eller kränkt och den eller dem som kan ha utfört kränkningarna. Först när alla inblandade har fått möjlighet att yttra sig och ge sin bild av vad som har hänt kan förskolan objektivt bedöma situationen.

Om det visar sig att trakasserier eller kränkningar har förekommit måste förskolan vidta åtgärder för att förhindra att de fortsätter. Åtgärderna som vidtas bör grundas på utredningen i det enskilda fallet och riktas till såväl det barn som blivit utsatt som till den eller dem som utövat trakasserier eller kränkningar. Det bör också övervägas om åtgärder behöver vidtas för att förändra strukturer och förhållanden på grupp- och verksamhetsnivå.

Det är viktigt att det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan förskolechefen, eller någon med motsvarande ledningsfunktion, och personalen för detta arbete. Det ska också finnas rutiner för hur uppföljning och dokumentation ska gå till. Det är viktigt att skolan agerar skyndsamt. Handlingsplikten inträder så fort det finns någon misstanke om att ett barn kan fara illa.

## 6.1 Policy

Det ska råda nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling i vår förskola.

## 6.2 Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

- Personalen håller god uppsikt över alla platser där barn lekar inom- och utomhus.
- Det finns alltid minst en anställd i närhet av barnen.
- Varje morgonmöte säkerställer pedagogerna att det finns ordinarie personal och/eller vikarie på alla avdelningar.
- Se även bilaga Integritetspolicy

## 6.3 Personal som barn och föräldrar kan vända sig till

Barn och föräldrar kan vända sig till pedagogerna på barnets avdelning eller annan anställd som de känner sig trygga med. De kan även alltid vända sig till förskolecheferna och/eller specialpedagogerna i förskolan

Förskolechef Agnetha Magnestrand 019-21 40 74

Förskolechef Kerstin Göthberg 019-21 47 45

Biträdande förskolechef Jenny Dahwn 019-21 31 63

Specialpedagog Linda Ekelund 019-21 30 73

Specialpedagog Marie-Louise Djupström 019-21 47 93

## 6.4 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

1. Den personal som uppmärksammar en situation som skulle kunna upplevas som kränkande handlar för att stoppa skeendet. Dialog förs med inblandade.
2. Om den som uppmärksammat en situation inte anser att saken är åtgärdad ska en skriftlig anmälan göras till förskolechef. Se blankettarkivet på intranätet "*Anmälan från personal till förskolechef*".
3. Förskolechef gör samma dag en anmälan via mail till **forskolenamnd@orebro.se** på blanketten "*Anmälan från förskolechef till huvudman*" samt kontaktar vårdnadshavare. Se blankettarkivet på intranätet.
4. Verksamhetschef beslutar vem som ska leda utredningen och då anmälan innehåller påstående om att ett barn utsatt annat barn för kränkande behandling ska rektor föreslås.
5. Registrator lägger upp ärendet i nämndens ärendehanteringssystem och vidarebefordrar via mail ärendenummer som tilldelats i W3D3 till förskolechef.
6. Förskolechef registrerar anmälan i förskolans diarium med ärendenummer och tar omedelbart skriftligen beslut om utredningsåtgärder, utan att invänta verksamhetschefens beslut om vem som leder utredningen.
7. Dokumentation kring utredningen förvaras i en akt hos förskolechef till ärendet är avslutat.
8. Över samtliga aktiviteter, inkomna samt upprättade handlingar, förs dagbok i tidsföljd som förvaras överst i akten.
9. Tät avstämning med barn/vårdnadshavare sker första veckan eller så länge det finns behov.
10. Tydlig avstämning med barn/vårdnadshavare när fallet anses avslutat.
11. Rektor meddelar nämnden att ärendet är avslutat via mail till **forskolenamnd@orebro.se** på blanketten "*Slutredovisning av utredning om kränkande behandling*". Se blankettarkivet på intranätet. Slutredovisningen ska innehålla, uppföljningssamtal med barnet/vårdnadshavaren för att stämma av att kränkningen upphört. Uppföljning och utvärdering av de åtgärder som vidtogs för att få kränkningen att upphöra.
12. Rektor postar ärendets handlingar till **Förvaltningskontor Förskola och skola/registrator** för diarieföring. Kopior av samtliga handlingar arkiveras i förskolans diarium.

## 6.5 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal

1. Den personal som uppmärksammar en situation som skulle kunna upplevas som kränkande handlar för att stoppa skeendet. Dialog förs med inblandade.
2. Om den som uppmärksammat en situation inte anser att saken är åtgärdad ska en skriftlig anmälan göras till förskolechef. Se blankettarkivet på intranätet "*Anmälan från personal till rektor*".
3. Förskolechef gör samma dag en anmälan via mail till **forskolenamnd@orebro.se** på blanketten "*Anmälan från förskolechef till huvudman*" samt kontaktar vårdnadshavare. Se blankettarkivet på intranätet.
4. Då anmäla innehåller påstående om att pedagog eller annan personal på förskolan utsatt ett barn för kränkande behandling ska verksamhetschefen föreslås att utreda kränkningen.
5. Då anmäla innehåller påstående om att förskolechef utsatt ett barn för kränkande behandling ska förvaltningschefen föreslås att utreda kränkningen.
6. Om jäv föreligger mot någon av ovanstående ska annan lämplig person föreslås.
7. Om förvaltningschefen eller verksamhetschefen anser att så behövs kopplas det kommunövergripande teamet in.
8. Registrator lägger upp ärendet i nämndens ärendehanteringssystem och vidarebefordrar via mail ärendenummer som tilldelats i W3D3 till utredningsledaren.
6. Utredningsledaren registrerar anmälan med ärendenummer och tar omedelbart skriftligen beslut om utredningsåtgärder.
7. Dokumentation kring utredningen förvaras i en akt hos utredningsledaren till ärendet är avslutat.
8. Över samtliga aktiviteter, inkomna samt upprättade handlingar, förs dagbok i tidsföljd som förvaras överst i akten.
9. Tät avstämning med barn/vårdnadshavare sker första veckan eller så länge det finns behov.
10. Tydlig avstämning med barn/vårdnadshavare när fallet anses avslutat.
11. Utredningsledaren meddelar nämnden att ärendet är avslutat via mail till **forskolenamnd@orebro.se** på blanketten "*Slutredovisning av utredning om kränkande behandling*". Se blankettarkivet på intranätet. Slutredovisningen ska innehålla, uppföljningssamtal med barnet/vårdnadshavaren för att stämma av att kränkningen upphört. Uppföljning och utvärdering av de åtgärder som vidtogs för att få kränkningen att upphöra.
12. Utredningsledaren postar ärendets handlingar till **Förvaltningskontor Förskola och skola/registrator** för diarieföring. Kopior av samtliga handlingar arkiveras i förskolans diarium.

## 6.6 Utredningens innehåll

Utredning ska ske skyndsamt för att kunna konstatera om kränkande behandling förekommit. Detta för att vid konstaterande av kränkande behandling skyndsamt vidta åtgärder för att få den kränkande behandlingen att upphöra.

### Utredningen ska innehålla

- Tjänsteanteckning med den upplevt kränkta barnets version av händelsen.
- Tjänsteanteckning med den som misstänks ha kränkt barnet.
- Tjänsteanteckning från övriga barn som bevittnat händelsen.
- Tjänsteanteckning från personal som bevittnat händelsen.

### Bedömning av kränkande behandling

- Utredningsledaren gör utifrån en sammanfattning av de faktiska omständigheterna en bedömning om kränkande behandling konstaterats eller inte utifrån vad utredningen påvisat.
- Vid konstaterande av kränkande behandling beskrivs vilka åtgärder som kommer att vidtas för att den kränkande behandlingen ska upphöra och hur åtgärderna kommer att följas upp och utvärderas.
- Om barnet som blivit kränkt förekommit i flera ärenden gällande kränkande behandling så ska detta meddelas till huvudmannen. Huvudmannen ska vid återkommande uppgifter om kränkande behandling kunna genomföra en mer samlad och grundlig utredning för mer verkningsfulla åtgärder.

## 6.7 Rutiner för uppföljning

Uppföljning ska ske omgående och i tät följd nära händelsen för att sedan fortlöpa kontinuerligt med avtagande frekvens under ärendets gång. Utvärdering sker kontinuerligt under ärendets gång för att säkerhetsställa att rätt åtgärder vidtagits. Utredningsledaren ansvarar för att uppföljning och utvärdering genomförs.

## 6.8 Rutiner för dokumentation

Personal som arbetar med ärendet dokumenterar omgående och kontinuerligt på uppdrag av utredaren. Ärendet samlas i en akt och akten förvaras av den som har i uppdrag att utreda ärendet

## 6.9 Ansvarsförhållande

All personal ska omedelbart vidta åtgärder (samtal och vid behov anmäla till rektor) vid upptäckt av handlingar som kan uppfattas som kränkande. Utredningsledaren ansvarar för att åtgärder genomförs, följs upp och utvärderas samt att akten förvaras och slutarkiveras.

## Bilaga

### Integritetspolicy för all personal inom förskolan

Syftet med policyn är att uppmärksamma risker som kan finnas i verksamheten och på så sätt förebygga situationer där barnen kan bli utsatta för kroppsligt ofredande. Policyn finns som en bilaga till vår Trygghetsplan. Nedanstående är för att skydda barnens integritet och att ge dem rätten till sin egen kropp.

#### Rutiner i verksamhet

- Varje morgonmöte säkerställer vi att okända vikarier, sådana som inte är bekanta med verksamhet eller barn, inte lämnas ensam ansvarig på en avdelning. Om så sker arbetar avdelningar tillsammans och/eller vistas ute. Morgonmötet säkerställer även att endast ordinarie eller väl kända pedagoger öppnar och stänger (i möjligaste mån).
- Endast ordinarie eller väl kända vikarier byter blöjor och hjälper till vid toalettbesök i möjligaste mån.
- Endast ordinarie eller väl kända vikarier är ensamma på vilan (detta gäller främst sovvila och i möjligaste mån).
- Alla pedagoger har läst ”Barns sexualitet – en vägledning kring barns beteende från RFSU som ett hjälpmedel för att kunna tolka barnens beteende samt ”Stopp! Min kropp!” från Rädda Barnen.
- Alla pedagoger samt alla vikarier lämnar in utdrag från belastningsregistret.
- Vi vågar fråga närstående vuxna och rådfråga socialtjänst om ett barn uppvisar ett misstänkt beteende. ”Barns sexualitet- en vägledning kring barns beteenden” [www.rfsu.se](http://www.rfsu.se) ger exempel på förväntat beteende, = grönt, i åldern 0-5 år, vilket kan vara att titta på sin egen kropp inklusive könsorgan, ett beteende som väcker frågor= gult, 0-5 år, vilket kan vara att dra ner byxor/tar av kläder på kamrater mot dess vilja och oacceptabelt beteende = rött, 0-5 år vilket kan vara att onanera tvångsmässigt.
- Vi dokumenterar när ett barn säger/gör något som gör oss fundersamma, se exempel ovan källa [www.rfsu.se](http://www.rfsu.se)
- Tänk: ”vi anmäler inte en vuxen, vi skyddar ett barn”.



## Förhållningssätt

- När barnen börjar gå på potta/toalett uppmuntrar vi dem att försöka torka sig själva.
- Vid toalettbesök frågar pedagogen barnen hur de vill ha det när de är på toaletten. (ex. hjälp med byxor, stängd eller öppen dörr, pedagog med eller vänta utanför).
- Vid blöjbyte är pedagogen lyhörd och respekterar barnets integritet. Vi stöttar och vägleder barnet genom att förklara hur vi ska gå till väga. Om barnet inte vill byta blöja förklarar vi varför vi behöver göra det. Under blöjbytet sätter vi ord på det vi gör. Detta ger barnet ett sammanhang av det som sker och påvisar även att ett blöjbyte är något ”kliniskt” som görs av hygieniska skäl. Det gör även barnet uppmärksam på om pedagogens beteende avviker.
- I verksamheten stjälar pedagoger aldrig kramar eller pussar från barn. Vi kramar om och tar barnen i famnen när de själva vill och visar det. Om vi ska trösta barnen med en kram frågar vi alltid ”vill du ha en kram?”
- Vi tvingar aldrig barnen att kramas som förlåt eller som alternativ till att slå eller nypa (exempelvis: ”ni kan kramas istället”).
- Om vi busar med eller kittlar ett barn så slutar vi omedelbart när barnet säger ”nej/stopp/sluta” även om barnet skrattar.
- Pedagoger respekterar barnens integritet och rätten att säga nej vid dokumentation, såsom vid fotografering och filmning. Vi ska vara nogsamma med hur vi formulerar oss i textdokumentation om barnen.

## Länkar

- Bli #nätsmart - Rädda Barnen (Stopp! Min Kropp! Rädda Barnen)
- [http://www.rfsu.se/Bildbank/Dokument/Method-Handledning/barnssexualitet\\_rfsu.pdf?epslanguage=sv](http://www.rfsu.se/Bildbank/Dokument/Method-Handledning/barnssexualitet_rfsu.pdf?epslanguage=sv) (Barns sexualitet – en vägledning kring barns beteende från RFSU)

Upprättad av ICDP-gruppen november 2017. Gäller från november 2017 till november 2018.